

Facebookin selviytymisopas opettajalle

Etsitkö vaihtoehtoja Moodlelle, muttet tiedä, miten suhtautua Facebookiin? Oheiset ohjeet on laadittu wikityöskentelynä yhdessä tamperelaisille toisen asteen opettajille pidetyllä verkkomuotoisella täydennyskoulutuskurssilla *Facebook oppimisympäristönä* (11.4. – 2.5.2011), johon osallistui parikymmentä lukion ja ammattiopiston aineenopettajaa ja opinto-ohjaajaa. Kurssilla kokeiltiin Facebookia opetuskäytössä ja tutkittiin erilaisia yhteisössä toimivia tiedonhankinta- ja tehtävämalleja. Kurssin järjesti tiedonhallinnan opetusta kehittävä Tieto haltuun -hanke, ja kouluttajana toimi viestinnänopettaja Maarit Jaakkola.

Maarit Jaakkola
maarit.jaakkola@koulut.tampere.fi

Kuva: birgerking/Flickr.com

Facebookin opetuskäytön hyviä ja huonoja puolia

Etuja:

- + Monelle ennalta tuttu, vaivattomasti käyttöön otettava foorumi, jonka opettelemiseen ei siten useinkaan tarvitse varata aikaa.
- + Ilmainen.
- + Ryhmän pystyttäminen helppoa ja nopeaa.
- + Tarjoaa yksinkertaiset ja helppokäyttöiset ominaisuudet eriaikaiseen ja samanaikaiseen viestintään - mahdollisuus viestimiseen sekä pitkäjänteisesti oman aikataulun mukaisesti että samanaikaisesti pikaviestinnän tapaan. Viestintä multimodaalista - käytössä teksti, kuva, video ja ääni.
- + Vapaa-ajan viestinnän myönteiset piirteet edesauttavat oppimista: sisäänkirjautumisen helppous, sisältöjen jatkuva seuraaminen, rento ilmapiiri, yhteisöllisyyttä tukeva ulkoasu.

Epäkohtia:

- Heikko yksityisyydensuoja, vastuu yksityisasetusten säätämisestä tiukiksi käyttäjällä.
- Kohdistettu mainonta ongelmallista opetuksen yhteydessä.
- Ominaisuudet rajoitettuja. Ei esimerkiksi mahdollisuutta jakaa tiedostoja (ppt, pdf, doc) palvelun kautta, tiedostot ladattava johonkin muuhun palveluun tai jaettava muuta kautta.
- Ominaisuudet eivät pedagogisesti suunniteltuja. Palvelu on ensisijaisesti keskustelufoorumi; ei esimerkiksi mahdollisuutta luoda staattisia sivuja opetusmateriaalien jakopaikaksi.
- Tietojen ja aineistojen kerääminen käyttäjistä sekä niiden mahdollinen hyödyntäminen ei täysin käyttäjien hallittavissa.
- Päivitykset saattavat muuttaa ryhmän toiminnallisuutta ja rakennetta, eikä päivityksistä varoiteta etukäteen.

Yleisiä sääntöjä

1. Huomioi käyttöehdot: Käytä Facebookia palvelun käyttöehtojen mukaisesti. Facebookissa tulee esiintyä henkilökohtaisessa profiilissa omalla nimellä, ja palveluun saavat kirjautua vain yli 13-vuotiaat.

2. Muista vapaaehtoisuus: Älä pakota opiskelijaa Facebookiin, jos hän ei sinne halua. Perusta ryhmä vain silloin, jos jokainen ryhmän jäsen siihen suostuu.

3. Rajaa yksityiselämä: Pidä huoli siitä, että ammatillinen elämäsi ja yksityiselämäsi pysyvät eri asioina. Luo erillinen opettajaprofiili, jos haluat olla varma, ettet tule paljastaneeksi yksityiselämästäsi ammatillisissa yhteyksissä. Rajaa myös työ- ja vapaa-aika, jotka sekoittuvat palvelussa helposti. Anna kurssilaisille tiedoksi jokin aktiiviaika viikosta, jolloin olet varmasti tavattavissa ja vastaat viesteihin.

4. Älä kaveeraa: Älä ota opiskelijoita kavereiksi. Näin kohtelet kaikkia tasapuolisesti etkä tule nähneeksi liikaa opiskelijoiden yksityiselämästä.

5. Luo säännöstöä keskustelemalla: Pyri herättämään palveluun liittyvistä ongelmista ja epäkohdista mediakriittistä keskustelua. Pidä ongelmatilanteina oppimisen ja yhteisen säännöstön luomisen paikkoina.

6. Hyödynnä vapaasti myös Facebookin ulkopuolisia ohjelmia: Facebook on vain vuorovaihtuksen alusta, mutta muuten voit vapaasti hyödyntää verkon muita työkaluja ja aineistoja! Linkitä verkkoaineistoihin ja yhdistä opetukseen sosiaalisen median ohjelmia (wikit, blogit, verkkosivut).

Facebookin ominaisuuksia

Facebookin viestinnälliset ominaisuudet on tarkoitettu ensisijaisesti vapaa-ajan yhteydenpitoon ja verkostoitumiseen, ei opetuskäyttöön. Parhaiten Facebook soveltuu kouluopetuksen ja vapaa-ajan toiminnan rajapinnassa tapahtuvaan toimintaan, kuten itsenäisen opiskelun, oppilaskuntatoiminnan ja kerhojen ohjaamiseen tai läksyjenteon ja ryhmäytymisen tueksi.

Ryhmätoiminnon käyttötarkoitus

Ryhmä voidaan luoda esimerkiksi seuraavaa käyttötarkoitusta varten:

- **Ryhmä yksittäiselle kurssille:** Opettaja perustaa kurssin tiedotus- ja työskentelyalueeksi ryhmän, johon kirjaa päivän läksyt ja lähettää tiedotteita. Opiskelijat voivat kysyä ja kommentoida, jos jokin jää epäselväksi. Lisäksi opiskelijoita voidaan pyytää julkistamaan työnsä ryhmän seinällä.
- **Ryhmä ryhmänohjausryhmälle:** Ryhmänohjaaja perustaa ohjausryhmälleen ryhmän, jota kautta hän tavoittaa nuoret helposti myös tuntien ulkopuolella.
- **Kurssien välinen ryhmä:** Perustetaan ryhmä esimerkiksi oppiaineittain, jolloin pidemmälle ehtineet voivat neuvoa vasta-alkajia.
- **Itsenäisen opiskelun ryhmä:** Perustetaan ryhmä esimerkiksi kesällä kesäopiskelua harjoittaville, ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville tai tukiovetusta tarvitseville.
- **Projektin oma ryhmä:** Perustetaan ryhmä koulun yksittäiselle hankkeelle, esimerkiksi musikaalille, kansainvälinen projektille (Comenius), eri oppilaistosten väliselle hankkeelle tai

vastaavalle osallistujia eri yhteisöistä yhdistävälle voimanponnistukselle.

• **Oppilaskunnan hallituksen tai koulun kerhon ryhmä:** Oppilaskunnan ohjaava opettaja perustaa oppilaskunnan hallitukselle sisäisen työskentelyalueen tai koulun kerho perustaa itselleen sisäisen tiedotus- ja työskentelyalueen.

Ryhmän julkisuusaste

Facebookiin perustetaan ryhmä, johon osallistujat pyytävät saada liittyä. Ryhmässä käydään keskustelua ryhmän seinällä. Ryhmällä on käytössä myös kaikille osallistujille näkyvä ryhmächat. Ryhmää luotaessa voidaan valita kolmesta yksityisyysasetuksesta, joista kohdat 2 ja 3 ovat opetuksen yhteydessä suositeltavia:

1) Julkinen: Kuka tahansa Facebook-käyttäjä voi katsoa ryhmää ja liittyä siihen. Ryhmä näkyy hakukoneiden tuloksissa, ja kaikki ryhmän sisällöt (kuvat, videot ja keskustelut) näkyvät kaikille.

2) Suljettu: Kaikki Facebook-käyttäjät voivat nähdä ryhmän nimen ja jäsenet, mutta vain ryhmän jäsenet voivat tarkastella ryhmän sisältöä.

3) Salainen: Ryhmää ei voi löytää hakujen avulla, eivätkä ryhmän ulkopuoliset henkilöt voi nähdä ryhmän nimeä tai jäsenluetteloa. Ryhmän nimi ei myöskään näy sen jäsenten profiileissa.

Lisätietoja ryhmien yksityisyysasetuksista saa täältä: http://www.facebook.com/help/?page=982&hloc=fi_FI.

Ryhmän viestintäkanavat

Facebook tukee kuvien, tekstimerkintöjen, videoiden ja linkkien jakamista, mutta ei salli esimerkiksi ppt- tai pdf-tiedostojen lataamista. (Nämäkin dokumentit on toki mahdollista ladata jollekin muulle palvelimelle ja linkittää Facebookiin, mutta tämä vaatii erillisen palvelintilan olemassaoloa.)

Erilaiset julkistusmahdollisuudet ovat ryhmässä kaikkien käytettävissä ylhäällä Jaa-palkissa:

- **Julkaisu** on lyhyt statuspäivityksen kaltainen julkistus, jota voi kommentoida.
- **Asiakirja** on julkaisua pidempi teksti, jota voi kommentoida.
- **Linkki** on url-osoitteen jakamiseen tarkoitettu ominaisuus, jolla linkataan ulkopuolisiin sivustoihin.
- **Kuva** on kuvan jakamiseen tarkoitettu ominaisuus. Kuva ilmestyy ryhmän "seinälle", ja sen voi klikata koko ruudun kokoiseksi. Kuvaan voi lisätä myös kuvatekstin/kommentin.
- **Video** on videon jakamiseen tarkoitettu ominaisuus. Videon voi nauhoittaa suoraan koneellaan tai palveluun voi ladata valmiin videotiedoston koneeltaan.
- **Tapahduma** on päivämäärien osoittamiseen tarkoitettu ominaisuus.
- **Kysymys** on monivalintakysymysten tekemiseen tarkoitettu työkalu.
- **Ryhmä-chat** sijaitsee oikeassa alanurkassa yksityischatin vieressä. Keskustelun näkevät kaikki onlineina olevat ryhmän osallistujat, jotka voivat myös osallistua keskusteluun.
- **Sisäinen viestipalvelu** ("Viestit") on palvelun sisäinen "sähköposti", jonka kautta voi lähettää sähköpostin kaltaisia yksityisviestejä toisille Facebook-käyttäjille.

Ominaisuudet päivittyvät jatkuvasti, joten erilaisten käytössä olevien ominaisuuksien paikka saattaa vaihtua ja ominaisuuksia voi tulla lisää. Myös erikielisissä Facebook-sovelluksissa on vaihtelua.

Ryhmän viestintäkanavien käyttö opetuksessa ja ohjauksessa

Ryhmän tarjoamia ominaisuuksia voi hyödyntää opetuksessa ja ohjauksessa esimerkiksi seuraavin tavoin:

Julkaisut ja asiakirjat

- Opettajan tehtävänannot tai esimerkiksi päivän läksyt seinälle julkaisuina tai asiakirjoina
- Opiskelijoiden kirjalliset tehtävät seinälle asiakirjoina (+ kommentointi ja keskustelu)
- Tilanpäivitykset ja lyhyet kommentit julkaisuina (+ kommentointi ja keskustelu)

Linkit

- Tiedon etsintään liittyvät tehtävät: etsi linkki, jaa se ja kommentoi
- Ajankohtaisten uutisten etsiminen, linkkien jakaminen ja kommentoiminen
- Opiskelijat lataavat tai tallentavat työnsä jonnekin Facebookin ulkopuoliseen palveluun (esim. YouTube, blogi, Flickr, Wolfram Alpha) ja linkittävät seinälle tuoreet päivitykset
- Mahdollisuus linkata tekstiaineistojen lisäksi kuvia (esim. Flickr), ääntä (podcastit) ja videoita (esim. YouTube, Vimeo)

Kuvat

- Kurssin alussa esittäytyminen oman kuvan avulla (+ kommentointi)
- Kuvalliset tehtävät (esim. ota kännykkäkameralla kuvia katumainoksista ja analysoi), kuvallisen aineiston jakaminen, esimerkiksi käsitekartat, julisteet, postikortit, sarjakuvat... (ratkaistava aina erikseen, millä ohjelmalla/työkalulla kuva valmistetaan)
- Kuvat "paikan päältä", jos ollaan esimerkiksi työharjoittelussa tai vierailulla koulun ulkopuolella
- Omat piirroset (esim. muistiinpanot), laskujen ratkaisut (kuva esim. kännykkäkameralla)

Videot

- Opettajan videotervehdykset (esim. kurssin alussa tai jaksojen/viikkojen vaihtuessa) tai tehtävänannot
- Opiskelijoiden puheenvuorot tehtävänannon mukaisesti (esim. äidinkielen puhekurssilla minuutin puhe videolle, reaaliaineessa vastaus tehtävään minuutin videopuheenvuorona, matematiikassa laskun oikea ratkaisuehdotus videolla)
- Opiskelijoiden pienryhmäkeskustelut videotallenteina
- Haastatteluvideot (opiskelijat haastattelevat toisiaan, esim. kurssin alussa esittelyvideoina, tai opiskelijat haastattelevat ryhmän ulkopuolisia, esim. eri alojen asiantuntijoita, vanhempiaan tai sisarusiaan)
- Videot "paikan päältä" esimerkiksi työharjoittelussa tai vierailulla koulun ulkopuolella
- Videot eri kursseilta ja ryhmistä, jos Facebook-ryhmässä on osallistujia eri kursseilta ja oppilaitoksista, esimerkiksi oppiaineryhmät (hyvä idea myös erilaisissa oppiaineiden ja maiden rajat ylittävissä hankkeissa)

Chat

- Työparien ja pienryhmien neuvonpito
- Ryhmäkeskustelut, kun (pien)ryhmä samaan aikaan online, mahdollisuus myös opettajajoh-
toisuuteen
- Opettajan/opinto-ohjaajan vastaanottoajat

Linkkejä

Facebookin käyttöehdot: <http://www.facebook.com/terms.php>

Facebookin toimintaperiaatteet: <http://www.facebook.com/principles.php>

Every Teacher's Must-Have Guide to Facebook: <http://edudemic.com/2011/01/every-teachers-must-have-guide-to-facebook/>